

OBIECȚII ȘI PROPUNERI DE MODIFICARE la proiectul Legii cu privire la pensiile militarilor și funcționarilor publici cu statut special, inclusiv a cadrului conex (anexa nr. 3)

1. Statul NU poate încuraja natalitatea prin politici publice și, în același timp, să transforme exercitarea dreptului la maternitate într-un dezavantaj la realizarea dreptului la pensie.

Se propune reexaminarea prevederilor art. 8 și art. 9 ale proiectului de lege, în partea ce ține de includerea perioadei concediului pentru îngrijirea copilului până la vârsta de 3 ani.

Potrivit legislației în vigoare, perioada concediului pentru îngrijirea copilului este luată în calcul la stabilirea dreptului la pensie. În proiectul propus, această perioadă este exclusă din vechimea în serviciu și inclusă doar în vechimea totală în muncă. În consecință, persoanele care au beneficiat de concediu pentru îngrijirea a doi sau mai mulți copii sunt dezavantajate la realizarea dreptului la pensia pentru vechime în serviciu.

O asemenea abordare afectează în mod disproporționat femeile care și-au exercitat dreptul constituțional la maternitate și au contribuit la creșterea și educarea copiilor. În practică, o mamă a doi copii poate acumula 6 ani de concediu pentru îngrijirea copilului, iar una a trei copii – 9 ani, perioade care nu mai sunt recunoscute ca vechime în serviciu, deși, potrivit reglementărilor anterioare, acestea erau luate în considerare la realizarea dreptului la pensie.

Prevederile propuse afectează exclusiv femeile care au beneficiat de concediul pentru îngrijirea copilului, din momentul angajării până în prezent. În aceste condiții, norma, deși aparent neutră, produce efecte disproporționate asupra femeilor, ridicând problema unei discriminări indirecte pe criteriu de sex, fapt ce contravine:

- art. 16 din Constituția Republicii Moldova;
- art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului;
- Directivei 79/7/CEE privind aplicarea progresivă a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale;
- jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene.

Totodată, excluderea perioadelor de îngrijire a copilului din vechimea în serviciu ridică problema afectării protecției maternității și a familiei, având în vedere că:

- art. 48 și 49 din Constituția Republicii Moldova consacră protecția familiei, a mamei și a copilului;
- Carta Socială Europeană revizuită garantează protecția maternității și a persoanelor cu responsabilități familiale;
- exercitarea dreptului la maternitate nu trebuie să conducă la plasarea femeilor într-o situație mai dezavantajoasă la realizarea dreptului la pensie.

În acest context, consider că proiectul necesită o evaluare suplimentară din perspectiva:

- art. 16 din Constituția Republicii Moldova privind egalitatea în fața legii;
- art. 48 și 49 din Constituție privind protecția familiei, a mamei și a copilului;
- obligațiilor asumate de Republica Moldova prin Carta Socială Europeană revizuită;
- principiului egalității de gen și al nediscriminării indirecte;
- principiului securității juridice și al protecției așteptărilor legitime ale persoanelor care și-au planificat cariera și viața familială în baza cadrului normativ existent.

În Nota de fundamentare se menționează că actuala vechime minimă include și perioadele de îngrijire a copiilor, iar analiza statistică a fost efectuată pornind de la această realitate. Prin urmare, excluderea acestor perioade din vechimea în serviciu reprezintă o modificare esențială, cu impact direct asupra unei categorii de persoane care au exercitat un drept garantat de stat.

În acest sens, se consideră oportună completarea art. 8 al proiectului, astfel încât perioada concediului pentru îngrijirea copilului până la vârsta de 3 ani, indiferent de numărul copiilor născuți,

să fie inclusă în vechimea în serviciu care conferă dreptul la pensie, menținându-se astfel nivelul de protecție existent și respectându-se principiile constituționale privind protecția maternității și egalitatea de tratament.

O reformă a sistemului de pensii este necesară, însă aceasta nu trebuie să conducă la diminuarea garanțiilor sociale ale persoanelor care și-au exercitat dreptul la maternitate și nu trebuie să transforme nașterea și creșterea copiilor într-un factor de dezavantaj la realizarea dreptului la pensie.

2. Terminologia juridică actuală nu poate fi aplicată retroactiv perioadelor în care aceasta nu exista

Articolul 9 lit. e) prevede includerea în vechimea în muncă a „perioadei de studii de licență în instituțiile de învățământ superior de zi, realizată până la 01.01.1999”.

Consider necesară revizuirea acestei formulări, deoarece noțiunea de „studii de licență” a fost introdusă în sistemul de învățământ superior al Republicii Moldova odată cu implementarea Procesului Bologna și nu exista la data de 01.01.1999.

În perioada anterioară, sistemul de învățământ superior era organizat în baza altor concepte juridice. Diplomele și actele de studii eliberate până la 01.01.1999 nu conțin mențiunea „studii de licență”.

Utilizarea unei noțiuni juridice inexistente pentru perioada la care se referă norma poate genera interpretări neuniforme și dificultăți de aplicare, afectând drepturile titularilor diplomelor obținute anterior reformei sistemului de învățământ superior.

În scopul respectării principiilor securității juridice, clarității și previzibilității legii, consacrate de Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative și dezvoltate în jurisprudența Curții Constituționale, se propune reformularea art. 9 lit. e), după cum urmează:
„perioada studiilor efectuate cu frecvență la zi în instituțiile de învățământ superior, confirmată prin actele de studii corespunzătoare, realizată până la 01.01.1999”.

O asemenea formulare ar asigura respectarea principiului securității juridice și ar exclude eventualele dificultăți de interpretare și aplicare în raport cu persoanele care au absolvit instituții de învățământ superior înainte de reforma sistemului de învățământ superior și introducerea ciclului de studii de licență.

3. Reforma pensiilor nu trebuie să creeze două generații cu drepturi diferite

Se constată că proiectul de lege modifică și cadrul normativ conex, în special pe segmentul majorării limitei de vârstă de aflare în serviciu public.

Astfel, se instituie majorarea limitei de vârstă de aflare în serviciu pentru funcționarii publici cu statut special și militari, de la 50 la 55 de ani pentru subofițeri și de la 55 la 60 de ani pentruofițeri, modificări similare fiind operate și în alte acte normative speciale.

Totodată, proiectul menține posibilitatea persoanelor care beneficiază deja de pensie pentru vechime în serviciu de a continua activitatea și de a cumula pensia cu salariul, inclusiv în funcții de conducere, beneficiind ulterior și de mecanisme de reexaminare a pensiei.

În aceste condiții, apare problema asigurării unui tratament echitabil între diferitele generații de funcționari publici cu statut special și militari. Astfel, persoanele care au realizat dreptul la pensie în condițiile legislației anterioare beneficiază de dreptul la pensie și, concomitent, de posibilitatea continuării activității, în timp ce noile generații de angajați vor fi obligate să activeze o perioadă mai îndelungată pentru realizarea aceluiași drept.

Mai mult, menținerea în activitate a beneficiarilor de pensii, inclusiv în funcții de conducere, concomitent cu majorarea vârstei de pensionare pentru noii angajați, poate conduce la diminuarea

oportunităților de promovare profesională și la încetinirea procesului de reînnoire generatională a corpului de cadre, afectând motivația și predictibilitatea carierei pentru tinerii specialiști.

În acest context, se impune evaluarea impactului modificărilor propuse din perspectiva principiilor echității, proporționalității și solidarității între generații, precum și identificarea unor mecanisme care să asigure un echilibru rezonabil între necesitatea menținerii personalului cu experiență și dreptul noilor generații de funcționari la o evoluție profesională previzibilă și echitabilă.

Reforma sistemului de pensii trebuie să urmărească nu doar sustenabilitatea financiară, ci și asigurarea unui echilibru între generații, evitând apariția unor diferențe excesive de tratament între persoanele deja pensionate și cele care urmează să dobândească acest drept în viitor.

Nota de fundamentare justifică majorarea vârstei de pensionare prin necesitatea menținerii personalului cu experiență în sistem. Însă, dacă acest obiectiv este deja atins prin faptul că aproximativ 11.500 de beneficiari ai pensiei speciale continuă să activeze și să cumuleze pensia cu salariul, atunci se ridică întrebarea dacă majorarea vârstei de pensionare pentru noile generații reprezintă o măsură proporțională și echitabilă sau dacă aceasta transferă în mod disproporționat povara reformei asupra tinerilor angajați.